

15. Шеляг-Сосонко Ю.Р. Ценотаксономічна різноманітність лісів України: методи оцінки та синфітосозологічна класифікація / Ю.Р. Шеляг-Сосонко, П.М. Устименко, Л.П. Вакаренко [та ін.] // Укр. ботан. журн. – 1999. – Т. 56, № 1. – С. 74–78.

16. Angermeier P. L. Biological integrity versus biological diversity as policy directives / P.L. Angermeier, J.R. Karr // BioScience. – 1994. – 44. – P. 690–697.

17. Callicott J.B. Whither conservation ethics? / J.B. Callicott // Conservation Biology. – 1990. – 4. – P. 15–20.

18. Chapin F.S. Principles of ecosystem sustainability / F.S. Chapin, M.S. Torn, M. Tateno // American Naturalist. – 1996. – 148. – 1016–1053.

19. Ecosystem Health / [R. Costanza, B.G. Norton, B.D. Haskell (eds)]. – Washington: Island Press, 1992. – 269 p.

20. Pielou. E.C. Ecological diversity / Pielou. E.C. – NewYork: Wiley, 1975. – 166 p.

Представлены результаты исследований биоразнообразия на участках системы мониторинг а лесов зоны отчуждения, в частности, характеристики видового и таксономического разнообразия, сложности сообществ и индекса Шеннона.

Зона отчуждения, лес, биоразнообразие, индекс Шеннона.

The results of research of biodiversity in framework of the monitoring of forests in the exclusion zone, including characteristics species composition, taxonomic diversity of plant communities and the Shannon index.

Exclusion zone, forest, biodiversity, Shannon index.

УДК 632.7:634.75 (477.46)

ШКІДЛИВА ФАУНА СУНИЦІ В УМОВАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО ЛІСОСТЕПУ

Л.П. Кава, кандидат сільськогосподарських наук

Викладено результати досліджень шкідливої фауни суниці. В умовах досліджень на культурі виявлено 39 видів комах з 7 рядів, 2 види кліщів, 2 види нематод, 2 види слимаків і 1 вид багатоніжок. Аналіз видового складу шкідників суниці свідчить, що за чисельністю на цій культурі переважають представники класу комах.

Суниця, шкідники, видовий склад, доміантні види.

На сучасному етапі розвитку ягідництва проблема одержання високих та сталих врожаїв ягід постійно стикається з ростом розповсюдження і шкідливості деяких видів шкідників на всіх ягідних культурах.

Шкідниками суниці є представники різних класів і типів тваринного світу: нематоди – Nematoda (круглі черви – Nematelminthes), червононі –

© Л.П. Кава, 2012

Castropoda (молюски – Mollusca), павукоподібні – Arachnida і комахи – Insecta (членистоногі – Arthropoda). Найбільша ж кількість шкідливих видів належить до класу комах.

Загальний склад шкідливої фауни суниці на території України містить понад 160 видів [3,4]. Найголовніші шкідники, за даними Я.М. Гадзала [1], представлені 20 видами, які є найчисельнішими і найшкідливішими. Чимала кількість цих видів розповсюджена на всій території держави і шкодять вони у всіх зонах вирощування цієї культури. Обмежено розповсюджена стеблова нематода у південних і південно-східних областях степової зони.

Аналіз видового складу шкідників суниці за кормовим зв'язком, проведений Е.Е. Савдаргом [5] та Я.М. Гадзало [1] свідчить, що за чисельністю і шкідливістю на цій культурі переважають поліфаги і олігофаги при незначній кількості монофагів.

Мета дослідження – уточнення видового складу шкідників суниці.

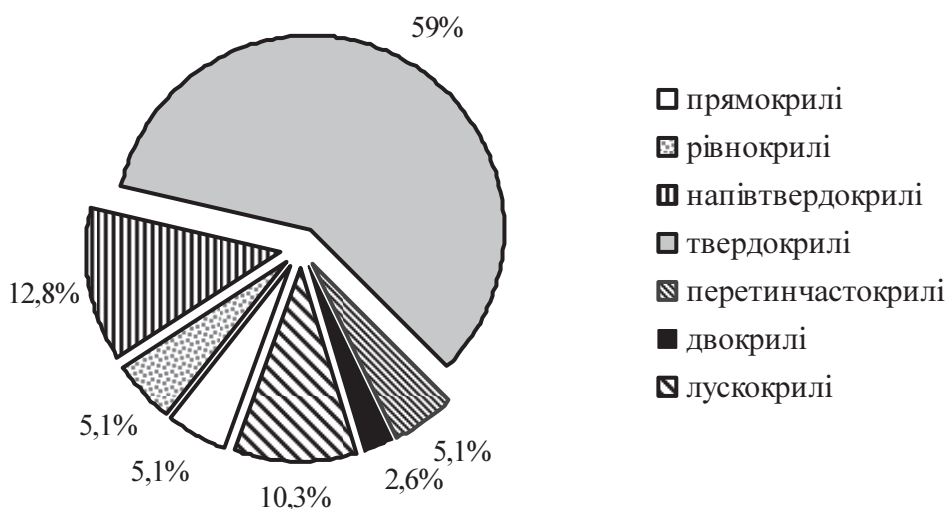
Матеріали і методика дослідження. Дослідження проводили у 2006–2008 роках в умовах Інституту помології ім. Л.П.Симиренка НААНУ. Видовий склад шкідників у насадженнях суниці вивчали під час збору всіх об'єктів і їх подальшого визначення. Комах збирали за допомогою пасток Бербера, під час маршрутних обстежень, а також використовували метод косіння сачком. Зібрані матеріали забезпечували етикетками. Обліки чисельності шкідників проводили згідно з методиками, викладеними В.П. Омелютою [2] .

Результати дослідження. За результатами досліджень було встановлено, що у Центральному Лісостепу України суницю пошкоджують 39 видів комах з 7 рядів, 2 види кліщів, 2 види нематод, 2 види слимаків і 1 вид багатоніжок. Аналіз видового складу шкідників суниці свідчить, що за чисельністю на цій культурі переважають представники класу комах. У систематичному значенні найбільша кількість шкідливих видів комах належить до твердокрилих – 59,0 % від загальної кількості комах-фітофагів (рис.). До другої за чисельністю видів групи належать напівтвердокрилі – 12,8 % і лускокрилі – 10,3 %. Представникам прямокрилих, рівнокрилих і перетинчастокрилих належить по 5,1 %, а найменш чисельними є двокрилі – 2,6 %.

З безхребетних у роки досліджень суницю пошкоджували слимаки, багатоніжки, комахи, кліщі і нематоди. Чисельність слимаків дещо зросла у 2007 році, що пов'язано з частими опадами у весняно-літній період цього року. Проте, пошкодження ягід цими шкідниками у цьому році було незначним через те, що у червні, під час досягання ягід, погода була посушливою. Найбільшу кількість ягід, пошкоджених ними спостерігали у 2008 році.

Траплялося також пошкодження ягід суниці, які лежали на землі, багатоніжками. На відміну від слимаків вони глибоко вгризалися у м'якоть ягід.

Пошкодження рослин нематодами у насадженнях траплялося досить рідко. З них у більшості ознаки пошкодження були характерні для суничної нематоди (*Aphelenchoides fragariae* Ritz.-Bos.): карликовість, розростання, гофрованість і почервоніння листків.

Структура шкідливого ентомокомплексу суниці в умовах Інституту помології ім. Л.П. Симиренка НААНУ

З кліщів у насадженнях суниці у роки досліджень були виявлені суничний прозорий (*Tarsonemus pallidus* Banks.) і звичайний павутинний (*Tetranychus urticae* Koch.) кліщі. Більш чисельним і шкідливим був суничний кліщ, який спричиняв пригнічення росту рослин. Чисельність його на контрольних ділянках сягала понад 60 екз./листок. У найбільшій кількості відмічений у трирічних насадженнях. Павутинний кліщ траплявся рідко, заселеність ним кущів суниці сорту Зенга-Зенгана не перевищувала навесні 3,3 %, після збору врожаю 6,3 % у 2006 р., і відповідно 2,5 і 4,8 % у 2007 р. та 3,8 і 5,3 % у 2008 р. Найбільша кількість його була у 2006 році – 5,3 екз./листок.

З класу комах найбільшою кількістю і шкідливістю вирізнялися представники ряду твердокрилі, особливо пластинчатовусі і довгоносики.

Серед пластинчатовусих щорічно значної шкоди завдавали хрущі і Оленка волохата. З хрущів частіше траплявся західний травневий, рідше – східний травневий і червневий. Шкодили личинки, зріджуючи, в основному, молоді насадження суниці. Чисельність їх у середньому за три роки була 1,4 екз/м². Жуки Оленки волохатої пошкоджували квітки, виїдаючи тичинки, маточки і об'їдаючи пелюстки. Пошкодження квіток у середньому за 2006–2008 роки було 19,8 %. З них більшість (82 %) шкідник об'їдав частково, а 12 % – знищував повністю. Найбільше пошкоджувалися ранні сорти суниці: Русанівка, Дарунок вчителю, Львівська рання, менше – пізні: Зена-Зенгана, Факел.

Висновки

У Центральному Лісостепу України суницю пошкоджують 39 видів комах з 7 рядів, 2 види кліщів, 2 види нематод, 2 види слимаків і 1 вид багатоніжок. За чисельністю на цій культурі переважають представники класу комах. У систематичному значенні найбільша кількість шкідливих видів

комах належить до твердокрилих – 59,0 % від загального числа комах-фітофагів. До другої за чисельністю видів групи належать напівтвердокрилі – 12,8 % і лускокрилі – 10,3 %. Представникам прямокрилих, рівнокрилих і перетинчастокрилих належить по 5,1 %, а найменш чисельними є двокрилі – 2,6 %.

Список літератури

1. Гадзало Я.М. Агробіологічне обґрунтування інтегрованого захисту ягідних насаджень від шкідників у Південно-західному Лісостепу і Поліссі України: автореф. дис. на здобуття вчен. ступеня д-ра с.-г. наук: спец. 03.00.09 «Ентомологія» / Я.М. Гадзало. – К., 1999. – 32 с.
2. Коханець О.М. Боротьба з шкідниками суниці / О.М. Коханець // Садівництво: міжвід. темат. наук. зб. – 1998. – № 47. – С 133–137.
3. Коханець О.М. До питання щодо захисту суниці від суничного прозорого кліща / О.М. Коханець // Науковий вісник НАУ. – 1998. – С. 65–70.
4. Омелюта В.П. Облік шкідників і хвороб сільськогосподарських культур / Омелюта В.П., Григорович І.В., Чабан В.С.; за ред. В.П. Омелюти. – К.: Урожай, 1986. – 296 с.
5. Савздарг В.Е. Вредители и болезни плодовых и ягодных культур / Савздарг В.Е. – М.: Сельхозгиз, 1954. – С. 105–114.

Изложены результаты исследований вредной фауны земляники. В условиях исследований на культуре выявлено 39 видов насекомых из 7 рядов, 2 вида клещей, 2 вида нематод, 2 вида слизней и 1 вид многоножек. Анализ видового состава вредителей земляники свидетельствует, что по численности на этой культуре преобладают представители класса насекомых.

Земляника, вредители, видовой состав, доминантные виды.

The results of researches of harmful fauna of strawberry are expounded. In the conditions of researches on a culture 39 types of insects are educed from 7 rows, 2 types of claws, 2 types of eelworms, 2 types of snails and 1 type of myriapods. The analysis of specific composition of wreckers of strawberry shows that on a quantity the representatives of class of insects prevailed on this culture.

Strawberry, pests, specific composition, dominant kinds.

УДК 630*622+630*111

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ РУБОК НА МІКОЛОГІЧНУ СТРУКТУРУ ГРУНТУ В ДУБОВИХ ЛІСОСТАНАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ

***С.Л. Копій, кандидат сільськогосподарських наук
НЛТУ України***

Проаналізовано вплив рубок головного користування на зміну мікологічної структури ґрунтів у старовікових грабово-дубових деревос-

© С.Л. Копій, 2012